

ΑΠΟΨΕΙΣ

ΘΟΔΩΡΗΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Το μέγεθος της φοροδιαφυγής, με το συμπάθειο

ΠΟΛΙΤΙΚΗ 27.02.2015

Όπως ίσως έχετε αντιληφθεί, έχουμε λίγο-πολύ πτωχεύσει. Η χώρα μας δεν έχει λεφτά για να πληρώσει τις υποχρεώσεις της εσωτερικά και εξωτερικά, και η κυβέρνηση ψάχνει πηγές και πόρους και τρόπους και μεθόδους για να μπαλώσει τα κενά των επόμενων μηνών, απεγνωσμένα. Στο κείμενο των 2300 λέξεων που έστειλε ο υπουργός οικονομικών στο Eurogroup, το οποίο περιλαμβάνει τις δεσμεύσεις απέναντι στους δανειστές για την ολοκλήρωση του προγράμματος, περιλαμβάνεται μια αναφορά σε “δημιουργία νέας κουλτούρας φορολογικής συμμόρφωσης” που θα “εξασφαλίσει ότι όλες οι κατηγορίες της κοινωνίας, και ιδιαίτερα οι πλούσιοι, θα συνεισφέρουν δίκαια στη χρηματοδότηση των δημόσιων πολιτικών”. Στη συνέχεια αναφέρεται σε μια “βάση δεδομένων πλούτου” που θα βοηθά τους φοροεισπρακτικούς μηχανισμούς να ελέγχουν την αξιοπιστία των φορολογικών δηλώσεων.

Η φοροδιαφυγή, βεβαίως, είναι μεγάλο, σπουδαίο πρόβλημα. Και είναι ενοχλητικό το ότι δε μπορείς να τη μετρήσεις. Γιατί εξ' ορισμού δε μπορείς να τη μετρήσεις: Αποτελείται από έσοδα που οι πολίτες κρατούν κρυφά. Μόνο οι φοροφυγάδες ξέρουν πόσα έχει κρύψει ο καθένας ξεχωριστά. Κανένας δε μπορεί να αθροίσει τα ποσά αξιόπιστα -οι περισσότερες μελέτες που έχουν γίνει πάνω στο θέμα προσπαθούν να βγάλουν συμπεράσματα αναζητώντας τα κενά ανάμεσα στα δηλωθέντα εισοδήματα και την κατανάλωση, πολύ έμμεσα δηλαδή. Την ύπαρξη του προβλήματος την ξέρουμε ανεκδοτολογικά, ο καθένας από την προσωπική επαφή του μαζί του, και την έκτασή του την υποθέτουμε από την πληθώρα των παραδειγμάτων που έρχονται στην επιφάνεια, στο περιβάλλον του καθενός ή και πιο δημόσια. Άλλα είναι ανεκδοτολογικά. Κι αυτό επιτρέπει φυσικά σε ολόκληρους κλάδους να επικαλούνται την άμυνα της μειοψηφίας: Μόνο μια μειοψηφία των γιατρών παίρνει φακελάκι. Μια μικρή μειοψηφία εφοριακών λαδώνονται, αμαυρώνοντας τον κλάδο. Όλοι ξέρουμε ελεύθερους επαγγελματίες που πληρώνονται μαύρα για να παρέχουν υπηρεσίες, κι όλοι τους είναι μέλη μιας μειοψηφίας. Οποιοσδήποτε μπορεί να το ισχυριστεί αυτό, αν δεν υπάρχουν νούμερα.

Υπάρχουν, όμως, κάποια νούμερα.

Πριν από λίγο καιρό, μιαν εποχή που με είχε πιάσει και διάβαζα μελέτες για ψυχαγωγία, έπεισε στην αντίληψή μου μια μελέτη ο τίτλος της οποίας στα εγγλέζικα είναι “Tax Evasion Across Industries: Soft Credit Evidence From Greece”. Την υπογράφουν ο Νικόλαος Αρταβάνης από το Virginia Tech και οι Ανταίρ Μορς και Μαργαρίτα Τσούτσουρα από το Πανεπιστήμιο του Σικάγο, και το θέμα της είναι η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα. Οι ερευνητές έκαναν κάτι πολύ έξυπνο: Βρήκαν στοιχεία της περιόδου 2003-2009 από μια μεγάλη ελληνική τράπεζα τα οποία περιλάμβαναν αιτήσεις καταναλωτών για δάνεια και πιστωτικές κάρτες. Ήταν η εποχή που οι τράπεζες έδιναν δάνεια, ακόμα, δεν ξέρω αν το θυμάστε. Τα δεδομένα που περιλάμβαναν οι αιτήσεις ήταν πολύ πλούσια, από το δηλωθέν εισόδημα και το επάγγελμα, μέχρι την οικογενειακή κατάσταση, την τραπεζική σχέση και τον τόπο κατοικίας του αιτούντος. Η ιδέα ήταν η εξής: Οι τράπεζες δίνουν δάνεια σε πολίτες. Παρατηρείται όμως το φαινόμενο να εγκρίνονται δάνεια σε πολίτες που, σύμφωνα με το εισόδημά τους, δεν θα έπρεπε να τα δικαιούνται. Ο λόγος είναι ο εξής: Οι τράπεζες σε χώρες όπου ανθεί η παραοικονομία (όχι μόνο στην Ελλάδα), εγκρίνουν δάνεια όχι βασισμένες στο επίσημα δηλωθέν εισόδημα, αλλά στο “πραγματικό” εισόδημα, το οποίο αντιλαμβάνονται ότι είναι διαφορετικό, και το υπολογίζουν με βάσει κάποια κριτήρια. Τράπεζες της νότιας Ευρώπης έχουν κανονικότατους αλγόριθμους για να υπολογίζουν την πιστοληπτική ικανότητα ανθρώπων όχι βάσει εισοδήματος, αλλά βάσει, ας πούμε, επαγγέλματος. Δίνουν ευχαρίστως δάνεια σε γιατρούς, δικηγόρους, λογιστές και άλλους ελεύθερους επαγγελματίες οι οποίοι εμφανίζουν χαμηλά εισοδήματα, και μάλιστα τους τα δίνουν με επιτόκια αντίστοιχα της αγοράς, καθώς δεν εκτιμούν ότι εκεί υπάρχει μεγαλύτερο ρίσκο. Οι ερευνητές προσπάθησαν να μετρήσουν ποιο είναι το “πραγματικό” εισόδημα που υπολογίζουν οι τράπεζες για τους δανειολήπτες, και να διαπιστώσουν πόσο διαφέρει από το δηλωθέν τους εισόδημα. Με μια αναγωγή στον πληθυσμό, αυτή η μέθοδος θα μπορούσε να τους δώσει μια εικόνα για το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.

Υπολόγισαν λοιπόν πως για το 2009 τα αδήλωτα εισοδήματα στην Ελλάδα ήταν περίπου 28 δισεκατομμύρια ευρώ.

28 δισ.

Είναι ένα θηριώδες νούμερο. Η έρευνα της Transparency International που δημοσιεύτηκε την ίδια χρονιά, υπολόγισε την εκτίμηση του μεγέθους της διαφθοράς (σύμφωνα με τις δηλώσεις πολιτών για την επαφή τους με τη διαφθορά) στα 420 εκατομμύρια ευρώ. Σχεδόν εξήντα φορές λιγότερο. Αν η πράγματικότητα είναι πιο κοντά στα 28 δις, κι αν είχαν αποδοθεί φόροι γι' αυτά, το έλλειμμα της χώρας το 2009 θα ήταν κατά το 1/3 μικρότερο το 2009. Οι ερευνητές υπολόγισαν πως ελεύθεροι επαγγελματίες και οι αυτοαπασχολούμενοι που αιτούνται δανείων δίνουν περίπου το 82% των δηλωμένων εσόδων τους για την αποπληρωμή δόσεων. Στα επαγγέλματα των δικηγόρων, των γιατρών, των παρόχων οικονομικών υπηρεσιών και των λογιστών, το ποσοστό ξεπερνά το 100%. Δηλαδή ένας γιατρός μπορεί να δηλώνει έσοδα 10.000 ευρώ, και να πληρώνει 12.000 το χρόνο σε δόσεις δανείων. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι αυτοαπασχολούμενοι βγάζουν 1,92 φορές περισσότερα χρήματα από αυτά που δηλώνουν στην εφορία.

Και γιατί, αν τους βρήκαν οι ερευνητές, δεν μπορούν να τους βρουν οι αρχές;

Η φοροδιαφυγή, ως γνωστόν, είναι ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα το οποίο όλες οι κυβερνήσεις έχουν δεσμευτεί να αντιμετωπίσουν, ελάχιστες έχουν προσπαθήσει, και όλες έχουν αποτύχει. Για την αποτυχία, οι ερευνητές της συγκεκριμένης έρευνας έχουν μια ενδιαφέρουσα θεωρία: Τα επαγγέλματα που είναι πρωταθλητές της φοροδιαφυγής (γιατροί, δικηγόροι) είναι κατά κανόνα και τα επαγγέλματα των περισσότερων βουλευτών.

Διαβάστε την έρευνα: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2109500

(http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2109500)

Διαβάστε την έκθεση της Transparency International για το 2012: <http://www.publicissue.gr/en/wp-content/uploads/2013/03/nscg-2012.pdf> (<http://www.publicissue.gr/en/wp-content/uploads/2013/03/nscg-2012.pdf>)

ΠΟΛΙΤΙΚΗ Ο δρόμος προς το αναπόφευκτο

(</807166/opinion/epikairothta/polidromos-pros-to-anapofeykto>)

ΠΟΛΙΤΙΚΗ Το ζάρι ή πώς παίρνουν αποφάσεις οι Ελληνες

(</806206/opinion/epikairothta/polizarl-h-pws-pairnovn-apofasels-ol-ellhnes>)

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

(</807284/article/epikairothta/politiamfipolh-to-savvato-o-anaplhwrths-ypovrogs-politismoy>)

ΕΛΛΑΔΑ

(</807289/article/epikairothta/elladakai-protash-gia-skories-anamesa-se-prasinoys-kai-tsirwnh>)

Σύγκλιση και πρόταση για Σκουριές ανάμεσα σε Πράσινους και Τσιρώνη

(</807289/article/epikairothta/elladakai-protash-gia-skories-anamesa-se-prasinoys-kai-tsirwnh>)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

(</807255/article/oikonomia/ellhnioikonomia/sto-v-diatrei-thna3iologhsh-ths-elladas-h-sp>)

Στο Β- διατηρεί την αξιολόγηση της Ελλάδας η S&P

(</807255/article/oikonomia/ellhnioikonomia/sto-v-diatrei-thna3iologhsh-ths-elladas-h-sp>)

ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

(</807152/article/oikonomia/die8nhoiokonomia/ti-8a-symvei-otan--spasei-to-anaxwma>)

Τι θα συμβει όταν... σπάσει το ανάχωμα

(</807152/article/oikonomia/die8nhoiokonomia/ti-8a-symvei-otan--spasei-to-anaxwma>)